

## Μνήμων

Τόμ. 14 (1992)



### Ο ΕΞΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΡΜΑΡΙΟΥ

ΟΛΥΜΠΙΑ ΣΦΥΡΙΔΗ

doi: [10.12681/mnimon.505](https://doi.org/10.12681/mnimon.505)

### Βιβλιογραφική αναφορά:

ΣΦΥΡΙΔΗ Ο. (1992). Ο ΕΞΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΡΜΑΡΙΟΥ. *Μνήμων*, 14, 293-295.  
<https://doi.org/10.12681/mnimon.505>

ΟΛΥΜΠΙΑ ΣΦΥΡΙΔΗ

## Ο ΕΞΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΜΑΡΜΑΡΙΟΥ

Ο εξηλεκτρισμός του Μαρμαρίου είναι ένα από τα θέματα που τράβηξε το ενδιαφέρον του Ομίλου μας. Εκ πρώτης όψεως μπορεί να φαίνεται μια πρόσφατη και ασήμαντη ιστορία μιας και το Μαρμάρι απέκτησε ηλεκτρικό ρεύμα μόλις το 1955. Θα καταλάβουμε όμως τη σημασία του αν παρατηρήσουμε ότι εκτός απ' την Κάρυστο (όπου υπάρχει Ηλεκτρική Εταιρεία από το 1927), η υπόλοιπη περιοχή της Νότιας Καρυστίας συνδέθηκε με ηλεκτρικό δίκτυο μόλις το 1968. Ένας δεύτερος λόγος είναι ότι στο Μαρμάρι ο ηλεκτροφωτισμός δεν έγινε από την Δ.Ε.Η., αλλά από μια τοπική ιδιωτική εταιρεία. Αυτός είναι και ο λόγος που το Μαρμάρι αποκτά ρεύμα τουλάχιστον 13 χρόνια νωρίτερα από τα υπόλοιπα χωριά της περιοχής.

Προτού προχωρήσουμε στην εξιστόρηση του σχετικού περιστατικού χρειάζεται να πούμε δυο λόγια για τη γενικότερη εξέλιξη του εξηλεκτρισμού της χώρας. Ο εξηλεκτρισμός που ξεκινά περίπου την πρώτη δεκαετία του αιώνα γίνεται από τοπικές ιδιωτικές εταιρείες, γνωστότερη είναι η αγγλική εταιρεία «Power» που κάλυπτε την περιοχή των Αθηνών. Η Δ.Ε.Η., η κρατική δηλαδή εταιρεία ηλεκτρισμού, δημιουργείται στις αρχές της δεκαετίας του 1950 και σταδιακά αρχίζει να εξαπλώνεται δημιουργώντας ηλεκτροπαραγωγικούς σταθμούς και αναπτύσσοντας το εθνικό δίκτυο διανομής. Έτσι διαπιστώνουμε ότι η περίπτωση του Μαρμαρίου είναι χαρακτηριστική του γενικού τρόπου με τον οποίο εξηλεκτρίστηκε η χώρα.

Ας γυρίσουμε, λοιπόν, τώρα στη συγκεκριμένη ιστορία του εξηλεκτρισμού του Μαρμαρίου. Η απόφαση δημιουργίας τοπικής ηλεκτρικής εταιρείας ήταν πρωτοβουλία του Δημητρίου Ελευθερίου Ντούνη, ο οποίος γεννήθηκε και μεγάλωσε σε οικισμό του Μαρμαρίου, στο Καχογκιώνι, και αργότερα μετανάστευσε στην Αμερική. Στις 28 Ιανουαρίου 1954 υπέβαλε αίτηση στο Κοινοτικό Συμβούλιο για τη γνωμοδότηση σχετικά με τη λειτουργία εργοστασίου παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος, «προς τον φωτισμόν των κατοίκων της πόλεως Μαρμαρίου». Πράγματι, το Κοινοτικό Συμβούλιο, με επικεφαλής τον τότε πρόεδρο Πέτρο Πάλλη, 5 μέρες αργότερα, στις 2 Φεβρουαρίου 1954, ανταποκρίθηκε θετικά στην αίτηση αυτή, και ζήτησε από το αρμόδιο υπουργείο να χορηγήσει τη σχετική άδεια. Στην απόφασή της αυτή, η Κοινότητα εξέφρασε «την ευαρέσκεια και την ευγνωμοσύνη της προς τους αδελφούς Ντούνη δια την τολμηράν των πρωτοβουλιάν». Χαρακτηριστικά μάλιστα αναφέρει ότι «ο ηλεκτροφωτισμός της κωμοπόλεως Μαρμαρίου ήταν παλιά επιθυμία των κατοίκων που σήμερα γίνεται πραγματικότητα. Θα σημειωθεί μεγάλη

πρόοδος δια της δημιουργίας νέων εργασιών, και προσελεύσεως πολλών παραθεριστών, κατά το καλοκαίρι, δημιουργουμένης ούτως τουριστικής κινήσεως προς γενικόν συμφέρον των κατοίκων και των εν γένει επαγγελματιών».

Αξίζει δε να σχολιάσουμε την αναφορά στον τουρισμό γιατί δείχνει πως ήδη από το 1954 στη συνείδηση της Κοινότητας του Μαρμαρίου η ανάπτυξη ήταν συνδεδεμένη με τον τουρισμό και όχι με άλλες οικονομικές δραστηριότητες.

Πώς όμως ο Δημήτριος Ντούνης πήρε αυτή την πρωτοβουλία; Ο ίδιος μας διηγήθηκε μια ιστορία που, όσο κι αν φαίνεται απλοϊκή, έχει το ενδιαφέρον της. Η ιδέα αυτή λοιπόν προήλθε από ένα περιστατικό των παιδικών του χρόνων. Συγκεκριμένα, στις αρχές του 1930 πηγαίνοντας με τον πατέρα του στους νερόμυλους της Λάλας για ν' αλέσουν το στάρι τους και φθάνοντας στο ύψωμα του Χωνιού, απ' όπου πανοραμικά φαίνεται ο κόλπος της Καρύστου και μαζί η Κάρυστος, είδε για πρώτη φορά το θέαμα της ηλεκτροφωτισμένης πόλης.

Βέβαια, για να καταλάβουμε τη δύναμη αυτής της εικόνας θα πρέπει να αντιπαραβάλλουμε τις συνθήκες ζωής στα χωριά της Καρυστίας την εποχή εκείνη. Είναι παραδοσιακές αγροτικές κοινωνίες, γεωργών, κτηνοτρόφων και ψαράδων, χωρίς δρόμους, αυτοκίνητα, χωρίς όποιου είδους μηχανές.

Επιστρέφοντας ξανά στο θέμα μας, η έγκριση θα δοθεί τελικά από το Υπουργείο Βιομηχανίας με το Βασιλικό Διάταγμα της 10ης Δεκεμβρίου 1954, βάσει του οποίου χορηγείται στο Δημήτριο Ντούνη απλή άδεια ηλεκτροφωτισμού του Μαρμαρίου, διάρκειας 15 ετών κι ορίζει τους όρους λειτουργίας της τοπικής Ηλεκτρικής Εταιρείας. Το ωράριο λειτουργίας ορίζεται επίσης από το Βασιλικό Διάταγμα.

Έτσι λοιπόν, μετά και από τη χορήγηση άδειας, ξεκινούν οι απαραίτητες διαδικασίες που τελειώνουν στις αρχές του Ιουλίου του 1955, ημερομηνία που σήμαινε συνάμα και την έναρξη λειτουργίας της τοπικής αυτής ιδιωτικής εταιρείας ηλεκτρισμού.

Το ρεύμα ήταν εναλλασσόμενο και προριζόταν μόνο για ηλεκτροφωτισμό και όχι για οικιακές ασχολίες. Το ηλεκτρικό δίκτυο είχε σαν όρια την οικία του Κωνσταντίνου Παντελή μέχρι τη θέση Κάβος και από τη θέση Κάβος ως την οικία Άγγελου Μάζη. Με λίγα λόγια δηλαδή η αντίστοιχη σημερινή εκτίμηση των ορίων καλύπτει τα 3/4 σχεδόν του χωριού, ενώ έγινε και ηλεκτροφωτισμός των δρόμων. Με την έναρξη λειτουργίας οι συνδρομητές ήταν 25 και έως το 1959, 4 χρόνια δηλαδή αργότερα, είχαν φθάσει τους 185, 7 περίπου δηλαδή φορές περισσότεροι. Μέσα στο εργοστάσιο λειτουργούσαν 2 μηχανές των 21 ίππων και των 45. Οι τιμές της μιας kwh συμβάδιζαν με εκείνες της τοπικής ηλεκτρικής εταιρείας στην Κάρυστο και για τα 4 χρόνια που λειτούργησε η εταιρία σαν ιδιωτική, στόιχιζε 7 δρχ. Οι ώρες λειτουργίας για τη χειμερινή περίοδο ήταν από τη δύση του ηλίου έως τις 12:00 τα μεσάνυχτα,

ενώ τις θερινές από τη δύση του ηλίου έως τις 1:00 π.μ. Παρ' όλη όμως την ομαλή πορεία της εταιρείας, η εξάπλωση της Δ.Ε.Η., της κρατικής αυτής εταιρείας, οδηγεί σε αναγκαστική εξαγορά το 1959. Οι ώρες λειτουργίας εξακολουθούν να ισχύουν όπως πριν ως και το 1961, οπότε και γίνεται παροχή από την Κάρυστο για ολόκληρο το 24ωρο, ενώ 8 χρόνια αργότερα, το 1969 δηλαδή, γίνεται η σύνδεση με το Αλιβέρι και έτσι κλείνει και το ηλεκτρικό εργοστάσιο της Καρύστου.

Μια άλλη πλευρά της δραστηριότητας της Τοπικής Ηλεκτρικής Εταιρείας Μαρμαρίου είναι η ίδρυση παγοποιείου το οποίο λειτούργησε από το 1957 έως το 1968. Η σημασία της δημιουργίας του είναι διπλή αφού και για οικιακή χρήση εξυπηρετούσε, κυρίως όμως προοριζόταν για την αλιεία, ανοίγοντας νέες δυνατότητες στο εμπόριο των ψαριών που ως τότε έπρεπε να φεύγουν με τις ψαροπούλες ευθύς αμέσως για τη Ραφήνα, ανεξαρτήτως ώρας και καιρικών συνθηκών.

Αυτή ήταν η μικρή ιστορία του εξηλεκτρισμού του Μαρμαρίου. Η Τοπική Ηλεκτρική Εταιρεία Μαρμαρίου ήταν μάλλον μια από τις τελευταίες ιδιωτικές ηλεκτρικές εταιρίες που λειτούργησαν, μας υπενθυμίζει όμως τον γενικότερο τρόπο εξηλεκτρισμού της χώρας.

Κλείνοντας θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι κοντά στα ίδια χρόνια που το Μαράρι ηλεκτροδοτήθηκε εμφανίζονται και άλλες εξελίξεις στην ευρύτερη γύρω περιοχή της Καρυστίας. Έτσι το 1951 άνοιξε ο δρόμος Καρύστου - Στύρων και έσπασε η οδική απομόνωση της Καρυστίας, το 1952 άνοιξε ο δρόμος Μαρμαρίου-Καρύστου, το 1960 άρχισαν τα έργα της υδρόσεως του Μαρμαρίου και λίγο αργότερα μπαίνουν τα πρώτα Ferry-boat στη γραμμή Ραφήνα-Μαράρι και διευκολύνουν την εξάπλωση του τουρισμού. Με δυο λόγια δηλαδή παρατηρούμε ότι η δεκαετία 1950-1960 αποτέλεσε για τον τόπο μας μια τομή στις συνθήκες ζωής που άλλαξε την παραδοσιακή, σχετικά απομονωμένη, αγροτική κοινωνία και την συνέδεσε με τον σύγχρονο τρόπο ζωής, αποτελώντας την αρχή της βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων καθώς και της αναβάθμισης της περιοχής.